

„TORPEDO ACTIONS“ - NEGATIVE DECLARATORY ACTIONS AS AN ABUSE OF RIGHTS UNDER ARTICLE 27 OF THE BRUSSELS I REGULATION

LUCIA KOVÁČOVÁ

Masaryk University, Faculty of Law, Czech Republic

Abstract in original language

Cieľom tohto príspevku je poukázať na negatívne dopady, ktoré súvisia s aplikáciou článku 27 nariadenie Brusel I – litispendencie. Na jednej strane predstavuje toto ustanovenie jednotné riešenie paralelných súdnych konaní, avšak na druhej strane vytvára priestor pre zneužívanie v podobe negatívnych určovacích žalôb. Cieľom tohto javu, ktorý je v praxi známy ako „Torpedo actions“, je zablockovať možnosť druhej strany domáhať sa svojich práv.

Key words in original language

Článok 27; paralelné konania; litispendencia; negatívne určovacie žaloby; „Torpedo actions“; taktické žaloby.

Abstract

Aim of this contribution is to point out the negative impacts related to the application of the Article 27 of the Brussels I Regulation – a lis pendens. On the one hand, this provision presents a uniform solution of parallel judicial proceedings, on the other hand creates room for abuse of rights in the form of negative declaratory actions. The aim of this phenomenon, in the practice known as „Torpedo actions“, is to block other party to claim their rights.

Key words

Article 27; parallel proceedings; lis pendens; negative declaratory actions; „Torpedo actions“; tactical litigation.

Jedným z dôležitých okamihov pri riešení sporov je určovanie medzinárodnej právomoci. Určenie krajiny, ktorá je právomocná rozhodnúť danú vec má v medzinárodnom merítku ďalekosiahle dôsledky. Kým vo vnútroštátnom prostredí rozlišovanie medzi jednotlivými súdmi nemá až taký význam, vzhľadom k tomu, že o spore síce rozhodne iný súd, ale stále ide o súd, ktorý je podriadený tomu istému suverénovi, v rámci jedného systému súdnictva, čiže všetky súdy požívajú rovnakej autority a sudcovia

zväčša prešli tým istým typom vzdelania – sú preto vo svojej práci rovnako kvalifikovaní.¹

Veľký prínos pri zjednotení pravidiel v oblasti určovania právomoci má bezpochyby právny akt Európskej únie, a to nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 zo dňa 22.12.2000, o súdnej právomoci, uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. V rámci európskeho justičného priestoru sa tak vytvoril systém pravidiel, ktoré v rámci svojej vecnej pôsobnosti stanovené článkom 1 ods. 1 nariadenia, a to občianskych a obchodných veciach a doplnené negatívnym vymedzením v ods. 2 stanovujú, ktorý súd v jednotlivých sporoch je a môže byť právomocný. Hoc tieto pravidlá riešia mnohé otázky, vďaka nastavenému systému môže často dôjsť k tomu, že v jednej konkrétnej veci môžu byť právomocné viaceré súdy. Je potom na žalobcovi, ktorý z nich zvolí. Takáto situácia často vedie k paralelným súdnym konaniam, teda konaniam, ktoré sú zahájené pred rôznymi fórami a vyznačujú sa určitou podobnosťou.² Riešenie tejto otázky sa stáva čoraz viac aktuálnou, vzhľadom k tomu, že sa rozvíja medzinárodná spolupráca v rôznych oblastiach, a to od obchodnej oblasti až k rodinným veciam.

Spomínané nariadenie obsahuje aj úpravu práve problematiky paralelných súdnych konaní, a to v článku 27 – zakotvením princípu litispendencie. Keďže toto nariadenie vychádza z Bruselského dohovoru o súdnej príslušnosti a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach z roku 1968 aj úprava litispendencie je značne podobná riešeniu zakotvenému v dohovore avšak s určitými zmenami. Dôležitým prínosom tohto článku bezpochyby je, že stanovilo pravidlá, na základe ktorých je možné jasne stanoviť, ktorý súd má v prípade paralelných súdnych konaní rozhodnúť. Otázkou však je, či toto riešenie hoc jasné a predvídateľné je vhodné v každom prípade a za každú cenu. Práve predvídateľnosť totiž otvára možnosti pre obchádzanie cieľa, ktoré malo toto ustanovenie priniesť a využívanie v prospech strany, ktorá právo porušuje.

Litispendencii v medzinárodnom práve procesnom obecne a aj rozboru podľa nariadenie Brusel I som sa venovala v rámci svojej diplomovej práce. Niektoré pasáže preto boli použité i k spracovaniu tohto článku.

¹ CUNIBERTI, G. Parallel Litigation and Foreign Investment Dispute Settlement. *ICSID Review: Foreign Investment Law Journal* [online]. 2006, vol. 21 [cit. 11.02.2010]. s. 5. Dostupné z SSRN: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1045181>.

² CUNIBERTI, G. Parallel Litigation and Foreign Investment Dispute Settlement. *ICSID Review: Foreign Investment Law Journal* [online]. 2006, vol. 21 [cit. 11.02.2010]. s. 2. Dostupné z SSRN: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1045181>.

1. PRINCÍP LITISPENDENCIE

Litispendencia je jedným z vyjadrení právneho princípu *ne bis in idem* v právnom poriadku. Znamená, že rozhodnutiu veci nesmie brániť prekážka už prebiehajúceho konania o tej istej veci.³

Je potrebné zdôrazniť, že litispendencia predstavuje len jeden zo spôsobov, ktorými je možné riešiť paralelné súdne konania. Je to spôsob tradičný a využívaný predovšetkým v kontinentálnej právnej kultúre. Je založený na jasnosti a presne stanovených kritériách, pri ktorých neplnení dôjde k uplatneniu postupu podľa článku 27 a to bez výnimiek, hoc by sa niektoré výnimky javili ako vhodné. Oproti tomu stoja iné možnosti riešenia typické pre anglosaskú kultúru, ako *forum non conveniens*, alebo *anti-suit injunction*, ktoré do úvahy berú aj vhodnosť daného riešenia.

Znenie článku 274 prináša pravidlo často označované ako „*first come – first served rule*“. Z jeho znenia totiž vyplýva, že prednosť má konanie prvé a to v situácii, ak v oboch prípadoch v rámci paralelných súdnych konaní ide o spor medzi tými istými stranami a v tej istej veci. Splnenie týchto dvoch podmienok nie je úplne bez interpretačných komplikácií, avšak pre tému tohto článku je dôležité, že o tie isté strany ide aj v prípade, keď ich procesné pozície sú vymenené, čiže nie je dôležité či strana v jednom konaní vystupuje ako žalobca a v druhom žalovaná.⁵ Toto bolo potvrdené aj v rozhodnutí ESD *The Tatry v. The Maciej Rataj*.⁶ V otázke tej istej veci je dôležité, že totožnosť veci je zachovaná aj v takom prípade, keď v jednom spore ide o pozitívny nárok strany na plnenie a v druhom a negatívnu určovaciu žalobu, v prípade, že je zachovaná tá istá vec, ako základ sporu – teda vzťah medzi stranami a na druhej strane aj rovnaký predmet sporu. Toto bolo opäť zdôraznené v rozhodnutí ESD, a to konkrétne v rozhodnutí *Gubish Maschinenfabrik v. Palumbo*.⁷

³ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní : vysokoškolská učebnice*. 5. aktual. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2008. s. 241.

⁴ Článok 27: „1. Ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych členských štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať.
2. Keď sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.“

⁵ ROZEHNALOVÁ, N.; TÝČ, V. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. Brno: Nakladatelství MASARYKOVA UNIVERZITA. 2003. s. 290.

⁶ Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 6.12.1994, C-406/92. *The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ v. the owners of the ship „Maciej Rataj“*. odsek 30.

⁷ Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 8.12.1987, Case 144/86. *Gubisch Maschinenfabrik KG v Giulio Palumbo*. odsek 14. (...pre naplnenie podmienok litispencie sú potrebné dve súdne konania medzi rovnakými stranami v rôznych

Výsledkom aplikácie článku 27 je, že v prípade ak súd nezačal v danej veci jednať ako prvý, preruší svoje konanie a vyčká, kým súd, pred ktorým sa vo veci začalo jednať ako prvým rozhodne o svojej právomoci. Pričom časový okamžik dôležitý pre postup v súlade s ustanovením o litispendencii upresňuje článok 308 nariadenie Brusel I, ktorý predstavuje zjednotenie značne rozdielnych pravidiel jednotlivých národných poriadkov a zvyšuje jednotnosť aplikácie článku 27. Následne po potvrdení právomoci súdu, ktorý začal vo veci jednať ako prvý, každý ďalší odmietne vykonávať tú svoju právomoc.

Takto nastavené pravidlo so sebou síce prináša právnu istotu a riešenie paralelných súdnych konaní jednoznačným a predvídateľným spôsobom, avšak výsledkom je práve tvorcami tohto pravidla nepredvídaná a nezamýšľaná možnosť jeho zneužitia.

2. FÓRUM – DÔVOD KALKULÁCIE STRÁN

Ako už bolo uvedené v medzinárodnom prostredí nie je bezvýznamné miesto sudiska. Vzhľadom k tomu, že jeho výber môže mať pre strany ďalekosiahle dôsledky prechádza voľba fóra premysleným zvážením. Pri stanovení dôvodov, ktoré vedú strany ku kalkulácii pri výbere medzinárodného sudiska je možné vytýčiť určité kritériá a otázky, ktoré sú pre strany rozhodujúce a oproti vnútroštátnym sporom, kde ich riešenie je málo zaujímavé pre výber fóra sa v medzinárodnom prostredí ich riešenie javí ako zásadné. Takýmito kritériami sú napríklad :

- otázka kvality súdov.⁹ Hoc sa v rámci EÚ uplatňuje princíp dôvery k ostatným systémom súdnictva a ich úroveň sa považuje za rovnakú, obecné je možné konštatovať, že súdnictvo vzniklo ako samostatná záležitosť každej krajiny, a preto odlišnosti medzi nimi existujú. O to viac, ak ide o inú právnu kultúru.
- otázka procesného práva. Procesné právo jednotlivých krajín sa môže líšiť v podstatných otázkach a problémy, ktoré z toho pre strany môžu

zmluvných štátoch , ktoré predstavujú rovnakú žalovanú vec, resp. vzťah medzi stranami a rovnaký predmet sporu a to bez ohľadu na to, či jazyková verzia vtedajšieho článku 21 výslovne rozlišuje medzi predmetom sporu a žalovanou vecou. Aj napriek tomu má byť vykladaná v súlade s týmto rozlišovaním.)

⁸ Článok 30: „Na účely tohto oddielu sa konanie na súde považuje za začaté:

1. momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennej písomnosti na súde za predpokladu, že žalobca neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil doručenie žalovanému, alebo

2. ak sa písomnosť musí doručiť pred podaním na súd, momentom jej prevzatia orgánom povereným doručovaním za predpokladu, že žalobca neopomenul následne prijať kroky, ktoré musel prijať, aby zabezpečil podanie písomnosti na súde.“

⁹ SCHÜTZE, ROLF A. *Ausgewählte Probleme des internationalen Zivilprozessrechts*. Berlin: Nakladatelství De Gruyter Recht, 2006. s. 160.

vyvstať sú často zásadnejšie, ako tie, ktoré vyvstávajú z aplikácie cudzieho hmotného práva.¹⁰ Ako ďalej Schütze uvádza, odlišnosti sa môžu prejavovať napríklad v úprave dokazovania, keď právo jedného štátu môže byť nejaký konkrétny dôkaz, alebo určitý dôkazný postup pripustiť a právo inej krajiny nie. Pre strany to môže mať zásadný význam.¹¹

- otázka nákladov súdneho konania, ktoré môžu byť tiež upravené inak.

3. ZNEUŽÍVANIE ČLÁNKU 27

Fungovanie článku a jeho nastavenie tak, ako bolo uvedené vyššie má svoje opodstatnenie. Ako už bolo uvedené, cieľom je predovšetkým riešiť paralelné súdne konania ako nežiaduci jav. Fentiman ďalej uvádza ďalšie ciele¹², ktorými predovšetkým sú predchádzanie vzniku nezlučiteľných súdnych rozhodnutí, teda takých, ktoré vyvolávajú výlučné právne účinky, ich existencia je konfliktná, a preto vedľa seba nemôžu existovať. Ďalším cieľom je bezpochyby zabezpečenie efektivity a hospodárnosti v rámci procesu. V neposlednom rade je dôležitá aj podpora vzájomnej dôvery jednotlivých krajín pri výkone súdnictva.

Takéto jasné pravidlo – a to, že v prípade jedného sporu, resp. jedného nároku rozhodne len jeden súd vedie k mnohým zaujímavým, v podstate nežiaducim situáciám v praxi. Je nimi predovšetkým možnosť strán ovplyvniť výsledok konania, vyvolávanie taktických súdnych konaní a snaha získať negatívne deklaratorne rozhodnutia.¹³ V praktických situáciách dochádza k značnému vzájomnému prepojeniu všetkých troch bodov.

Dôležitým faktorom súvisiacim s aplikáciou článku 27 je taktizovanie a kalkulácia strán, ktorá vedie k javu často nazývanému *race to the courts*. Strana totiž z obavy, že stratí možnosť voľby sudiska, zahájí takticky konanie ako prvá a blokuje stranu druhú. Často sa tak deje v situáciách, keď ešte ani nedošlo ku konkrétnemu sporu. Takéto preventívne konania majú pre stranu veľký význam a zmysel v tom, že podľa nariadenia Brusel I – v súlade s aplikáciou článku 27- strana, ktorá zahájila súdne konanie ako prvá, vyhrala „boj“ o fórum. Ak taktika spočíva v oddialení riešenia situácie

¹⁰ Tamtiež, s. 161.

¹¹ SCHÜTZE, ROLF A. *Ausgewählte Probleme des internationalen Zivilprozessrechts*. Berlin: Nakladateľstvo De Gruyter Recht, 2006. s. 162.

¹² FENTIMAN, R. *Lis pendens – related actions*. In MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I Regulation*. München: Nakladateľstvo Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 480 – 482.

¹³ FENTIMAN, R. *Lis pendens – related actions*. In MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I Regulation*. München: Nakladateľstvo Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 482.

medzi stranami, javí sa toto pre stranu ako vhodné riešenie. Negatívnym dôsledkom môže byť, že bude dochádzať ku súdnym konaniam, ktoré by za iných okolností vôbec nenastali. Strana totiž namiesto uprednostnenia urovnania situácie, alebo využitia formálne menej náročných riešení, využije podanie žaloby k súdu s cieľom zachovať si lepšiu pozíciu.

So zahajovaním taktických súdnych konaní často súvisí aj kalkulovanie s otázkou časového riešenia sporu. Hoc sa v rámci Európy prezentuje fundamentálny princíp, ktorý stanovuje rovnosť všetkých európskych súdov a ich rozhodnutí, súdnictvo sa v jednotlivých krajinách líši. Medzi hlavné rozdiely patrí otázka časového riešenia sporov.¹⁴ Je možné, že pred súdmi niektorých krajín dochádza k vyriešeniu sporov vzhľadom k zložitosti sporu, ale aj prístupu strán v primeranej lehote. Na druhej strane existujú krajiny, kde dĺžka konania je neprimerane dlhá. Nie je novinkou, že tento prípad sa najčastejšie spája so súdnictvom v Taliansku, ale aj Belgicku. Výsledok, ktorý strana dosiahne po niekoľkých rokoch súdenia má už značne inú hodnotu, ako ten ktorý by bol vydaný v priebehu rozumnej doby po zahájení. Často môže dôjsť k tomu, že už samotný fakt, že súd, kde bolo konanie zahájené ako prvé ma rozhodnúť o svojej právomoci, vedie k tomu, že druhá strana sa radšej uchýli ku kompromisu, alebo kapitulácii.¹⁵ Aj toto rozhodnutie týkajúce sa právomoci totiž môže trvať neprimerane dlho a prípadná výhra, resp. zisk, ktorý by výhra strane priniesla, by postupom času stratila na význame. Tým pádom krok, ktorý spravila prvá strana má význam nie len procesný, ale aj hmotný.

Konanie často zahajuje aj strana, ktorej nevyplýva nárok z porušenia zmluvy stranou druhou. Žaloba, ktorá je podaná nepredstavuje teda žalobu na plnenie - žalobu v pozitívnom zmysle, vo veci samej. Keďže aj ESD potvrdil, že stanovenie povinnosti, alebo zodpovednosti v rozhodnutí súdu v pozitívnom zmysle, alebo negatívnom nemá pri posudzovaní tej istej veci význam¹⁶, nič nestojí v prekážke strane domáhať sa pred súdom deklarovania, že v danom prípade neporušila záväzok, alebo nenesie zodpovednosť. V praxi tak existuje množstvo prípadov, kde žalobca zahájil konanie pred „priateľským“ súdom v snahe získať deklaratórne rozhodnutie.¹⁷ Tento postup býva často označovaný ako technika

¹⁴ SIMONS, T. Cross-border “Torpedo“ Actions. *The European Legal Forum*. vol. 4, iss. 5/6. s. 288

¹⁵ FENTIMAN, R. Lis pendens – related actions. In MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I Regulation*. München: Nakladateľstvo Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 483.

¹⁶ Rozsudok Súdného dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 6.12.1994, C- 406/92. *The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ v. the owners of the ship „Maciej Rataj“*. odsek 42, 43

¹⁷ PÅLSSON, L.; MELANDER, G.; LANDO, O. *Modern Issues in European Law*. 1. vyd. Göteborg : Nakladateľstvo Kluwel Law International, 1997. s. 107

nepriameho bránenia konaniu pred iným súdom.¹⁸ Problematické sa často javí aj to, že negatívne žaloby v podstate nepredstavujú reálny záujem strany ako je tomu naopak pri žalobe na plnenie, kde sa strana poškodená jednaním strany druhej domáha nápravy. Názory na túto problematiku sú rôzne. Francosi v súvislosti s tým uvádza, že negatívne deklaratórne žaloby musia v sebe zahŕňať reálny nárok, právny záujem strany. V opačnom prípade by nemali byť pripustené.¹⁹

V národných právnych poriadkoch niektorých štátov sa negatívne určovacie žaloby nepovažujú sa rovnocenné ku tým, ktoré sa týkajú plnenia záväzkov, čiže pozitívnych žalôb. Prístup v Nemecku je toho príkladom. V Anglicku sa negatívne žaloby na určenie obecné pripúšťajú, ale za podmienok, že navrhovateľ má právny záujem na deklarovaní platnosti, či neplatnosti právneho vzťahu. Ďalej sa tam rozlišuje medzi deklaratórnymi žalobami, ktoré sú vedené v zlej viere, len za účelom preventívneho forum shopping a z taktických dôvodov.²⁰ V takýchto prípadoch nezakladajú prekážku litispencie. Rakúske právo taktiež pripúšťa žaloby na určenie, avšak ak v následnej žalobe na plnenie môžu byť vyriešené vzájomné nároky, vyriešia sa v druhom konaní.²¹ V Grécku žaloba vo veci preváži nad skôr podanou žalobou určovacou a je jedno v akom období po zahájení konania o deklaratórnej žalobe bola žaloba vo veci podaná.²²

V rámci prepracovania Bruselského dohovoru do podoby nariadenia boli podané niektoré návrhy, ktoré sa dotýkali aj tohto problému. Jeden z návrhov bol, aby v prípade ak bude pred členským súdom podaná negatívna deklaratórna žaloba a do 6 mesiacov pred iným súdom žaloba na plnenie, tak prvý súd preruší konanie v prospech druhého.²³ Do nariadenia to však zahrnuté nebolo.

¹⁸ BELL, A. *Forum shopping and venue in transnational litigation*. Oxford: Nakladateľstvo Oxford University Press, 2003. s. 246.

¹⁹ FRANZOSI, M. *Torpedoes are here to stay*. [online]. [cit.3.2.2010]. Dostupné z <http://www.estig.ipbeja.pt/~ac_direito/legals11.pdf>.

²⁰ OTTE, K.; PRÜTTING, H.; DEDEK, H. The Grotius Program: Proposal for Amending Article 21 and 22 of the Brussels Convention. *European Review of Private Law Reform* [online]. vol. 8, iss. 2. [cit. 01.10.09]. s. 263. Dostupné z Kluwer Law online: <<http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3D268921%26type%3Dhitlist%26num%3D1%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D1&id=268921&type=hitlist&num=1#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=1&>>.

²¹ Tamtiež s. 264.

²² Tamtiež s. 265.

²³ OTTE, K.; PRÜTTING, H.; DEDEK, H. The Grotius Program: Proposal for Amending Article 21 and 22 of the Brussels Convention. *European Review of Private Law Reform* [online]. vol. 8, iss. 2. [cit. 01.10.09]. s. 278. Dostupné z Kluwer Law online:

Nariadenie Brusel I tak nerozlišuje medzi žalobami určovacími a žalobami na plnenie. Navyše v rozhodnutí Turner v. Grovit²⁴ sa súd vyjadril, že aj v prípade, keď sa strana domáha negatívneho deklaratórneho rozhodnutia v zlej viere s cieľom len zablokovať druhú stranu, ustanovenie o litispencií sa použije. ESD tak jasne určuje ako prioritu riešenie paralelných konaní a to za každú cenu. Napriek tomuto výsledku, ktorý smeruje ku preventívnemu forum shopping, takéto žaloby nie sú vylúčené. Je však zrejmé, že postup, ktorý je umožnený článkom 27, nebol zamýšľaný.

Tento praktický problém súvisiaci s mechanickou aplikáciou pravidla litispencie v rámci ustanovení nariadenia Brusel I, ktoré nepripúšťa takmer žiadnu odchýlku sa spája často s pojmom „torpedo actions“, odvodené od slova torpédo. Takéto situácie v sebe zahŕňajú vyššie uvedené okolnosti, a to, že ide o taktické zahájenie súdneho konania, ktorého snahou je získať negatívne deklaratórne rozhodnutie a spája sa často so spormi v oblasti duševného vlastníctva, aj keď samozrejme nie len s tými. Takéto konanie je často zahájené stranou, ktorá má dôvod predpokladať, že v krátkej dobe môže byť voči nej začaté konanie pre porušenie týchto práv.²⁵ Vyznačujú sa teda tým, že pre prípadný spor jedna strana pohotovo zahájí konanie, v ktorom sa domáha rozhodnutia o neporušení práv duševného vlastníctva a tým druhá strana síce môže zahájiť konania pred ňou vybraným súdom, ale vzhľadom k mechanizmu, ktorý je nastavený podľa ustanovení o litispencií, dôjde ku prerušeniu tohto konania. Risk, ktorý strana podstupuje pri týchto „torpedo actions“ že neuspeje, je už dopredu vyvážený získaným časom. „V sporoch v oblasti duševného vlastníctva sa totiž viac ako inde ukazuje vysoká hodnota získaného času.“²⁶ V literatúre sa často uvádza aj označenie Italian torpedo, vzhľadom k tomu, že práve talianske súdy sú známe svojím pomalým rozhodovaním. Na torpedo je potrebné nazerať z dvoch strán. Na jednej strane ide o spomínaný problém zablokovania možnosti strany na dlhú dobu, na druhej

<http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3D268921%26type%3Dhitlist%26num%3D1%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D1&id=268921&type=hitlist&num=1#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=1&>>.

²⁴ Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 27.4.2004, C-159/02. *Gregory Paul Turner v. Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd. And Changepoint SA.* odsek 31.

²⁵ VÉRON, P. *ECJ Restores Torpedo Power*. [online]. [cit.3.2.2010]. Dostupné z http://www.veron.com/publications/Publications/ECJ_Restores_Torpedo_Power.pdf>.

²⁶ HESS, B.; PFEIFFER, T.; SCHLOSSER, P. *Brussels I regulation (EC) : No 44/2001 : The Heidelberg report on the application of regulation Brussels I in 25 member states (study JLS/C4/2005/03.)* 1. vyd. München : Nakladateľstvo Verlag C.H. Beck., 2008. s. 191.

strane môže byť takýto postup využitý ako oprávnená obrana v prípade, ak sa strana obáva porušenia z druhej strany.²⁷

Nariadenie Brusel I neuvádza žiadne výnimky v článku 27, ktoré by súviseli s dĺžkou konania. Ako Simons uvádza: „justice is also a question of time“ – čiže hodnota výsledku súdnych konaní často v značnej miere závisí na otázke časového trvania konania.²⁸ Belgické sudy dokonca vyjadrili nespokojnosť s tým, že bývajú využívané vďaka tomu, že sú známe svojou pomalosťou v súdnom konaní, a aj preto ich postup bol taký, že v prípade deklaratórnych žalôb týkajúcich sa neporušení práv z duševného vlastníctva, rozhodli promptne, že v danej veci nemajú právomoc.²⁹ S tým sa ďalej vynára, a to i s torpedom a zahajovaním negatívnych určovacích žalôb obecné, otázka vzťahu článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd³⁰ a aplikáciou článku 27 nariadenia Brusel I. Článok 6 EDLP zakotvuje práva na spravodlivé súdne konanie³¹ a zdôrazňuje právo na prerokovanie veci v primeranej lehote. Ak totiž dôjde k aplikácii článku 27, druhý súd preruší konania do doby, kým súd prvý rozhodne o svojej právomoci. To však môže trvať aj dlhšiu dobu a otázkou je, či tým nedochádza k porušeniu práva na vyriešenie veci v primeranej lehote pre účastníka pred súdom druhým. Má teda súd druhý predísť v takýchto prípadoch porušovaniu práva podľa článku 6 EDLP, čoho výsledkom bude neuplatnenie postupu podľa článku 27 nariadenia? Otázka súladu tohto článku s aplikáciou článku 27 nariadenia Brusel I vyvstala pred ESD vo veci *Erich Gasser GmbH v MISAT Srl*.³² kde mu bola položená otázka, či článok 21 (teraz 27) má byť vykladaný tak, že v prípade neprimeranej dĺžky konania v zmluvnom štáte môže neskôr povolaný súd nepostupovať podľa článku 21. Súd v odpovedi na otázku tento postup zamietol. Takýto postup by totiž odporoval cieľom a zmyslu Bruselského dohovoru. ESD predovšetkým podotkol, že jedným z hlavných princípov je vzájomná dôvera medzi zmluvnými štátmi k ostatným právnym

²⁷ SIMONS, T. Cross-border “Torpedo“ Actions: The lis pendens rule in European cross-national litigation. *The European Legal Forum* [online]. 2003, vol. 4, iss. 5/6 [cit. 01.10.09]. s. 288. Dostupné z <<http://www.simons-law.com/library/pdf/e/443.pdf>>

²⁸ Tamtiež, s. 288.

²⁹ VÉRON, P. *ECJ Restores Torpedo Power*. [online]. [cit.3.2.2010]. Dostupné z <http://www.veron.com/publications/Publications/ECJ_Restores_Torpedo_Power.pdf>.

³⁰ Ďalej v texte EDLP

³¹ Článok 6 odsek 1 EDLP: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. ...“

³² Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 9.12.2003, C-116/02. *Erich Gasser GmbH v MISAT Srl*.

systémom.³³ Vzhľadom k tomu druhý súd svoje konanie v súlade s článkom 27 preruší, a ako Fentiman uvádza, v tejto situácii by žalobca pred druhým súdom mohol v súlade s článkom 6 EDLP vyžadovať po štáte, kde k prerušeniu konanie došlo, náhradu škody.³⁴

Existencia torpeda je výsledkom striktného požívania článku 27. V súčasnej dobe teda platí, že ustanovenie 27 prináša výhodu strane, ktorá zahájí konanie ako prvá a tento postup musí byť dodržaný aj v prípade, že súdne konanie trvá neprímerane dlho.

4. BUDÚCNOSŤ NEGATÍVNYCH URČOVACÍCH ŽALÔB

Je samozrejmé, že takéto dopady aplikácie článku 27 nariadenia nemôžu byť bez výhrad akceptované, napriek tomu, že ESD sa často vyjadril tak, že tieto javy tu existujú a sú pripustené vzhľadom k tomu, že sú tu iné ciele, ktoré sa primárne chránia. V súčasnej dobe existuje Zelená kniha o revízii nariadenia Brusel I35, ktorá bola Európskou komisiou zverejnená dňa 21. 4. 2009. Popri iných zmenách, ktoré sú v nej navrhnuté (avšak nie sú predmetom tohto článku) sa v nej uvádza aj práve snaha o riešenie situácie zneužívania ustanovenia článku 27. Cieľom revízie nariadenia v tejto oblasti je posilnenie koordinácie paralelných konaní a snaha o riešenie negatívnych dopadov prostredníctvom spolupráce a komunikácie medzi súdmi, ktoré sú zapojené do paralelných konaní. Ako ďalšia možnosť sa javí zrušenie uplatňovania tohto pravidla pri negatívnych určovacích žalobách – v praxi by to znamenalo, že súd pred ktorým bolo zahájené konanie ako druhé by nemusel postupovať podľa článku 27 (teda prerušiť konanie a následne prípadne odmietnuť vykonávať právomoc) v prípade, ak by pred prvým súdom bolo zahájené konanie o negatívnej určovacej žalobe. Došlo by v podstate k tomu, že tieto žaloby by sa nepovažovali za rovnocenné tým, ktoré sa domáhajú reálneho plnenia vyplývajúceho z porušenia zmluvy. Minimálnym riešením, ktoré Komisia v tejto veci navrhuje je aspoň zaistiť pozastavenie lehôt v konaní vo veci samej, kým nebude zamietnutá záporná žaloba. Samozrejme, tieto možnosti sú navrhnuté avšak aké riešenia nakoniec budú prijaté a či vôbec nejaké, je zatiaľ otázne.

5. ZÁVER

V článku je popísaná situácia, ktorá je výsledkom aplikácie pravidla litispendencie. Na jednej strane je bezpochyby potrebné aby dochádzalo

³³ Tamtiež, odsek 70, 72.

³⁴ FENTIMAN, R. Lis pendens – related actions. In MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I Regulation*. München: Nakladatel'stvo Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 492.

³⁵ Zelená kniha o revízii nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaná a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, KOM(2009) 175 v konečnom znení, 21.4.2009.

k regulácii a predchádzaniu, resp. prinajmenšom aspoň riešeniu situácií paralelných súdnych konaní, ktoré sú nežiaduce. Na druhej strane však toto pravidlo, ktoré rieši takéto situácie na základe „first come – first served“ vytvára možnosti práve pre zneužívanie a podporuje forum shopping, ktoré však taktiež nie je žiaduce. Najčastejším spôsobom zneužívania sú negatívne určovacie žaloby, pri ktorých strana využíva to, že takýmto žalobám i žalobám vo veci samej, kde sa strana dožaduje plnenia na základe porušenia zmluvy, sa prikladá rovnaká váha. V spojení s využívaním pomalého súdnictva v niektorých krajinách získalo spoločné označenie – torpedo actions. Na fakt, že tieto negatívne dopady je potrebné riešiť poukazuje aj zakotvenie tohto požiadavku v Zelenej knihe, ktorá sa venuje revízii nariadenia Brusel I.

Literature:

- BELL, A. Forum shopping and venue in transnational litigation. Oxford: Nakladateľstvo Oxford University Press, 2003. 346 s.
- CUNIBERTI, G. Parallel Litigation and Foreign Investment Dispute Settlement. ICSID Review: Foreign Investment Law Journal [online]. 2006, vol. 21 [cit. 11.02.2010]. s. 1-48. Dostupné z SSRN: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1045181>.
- FRANZOSI, M. Torpedoes are here to stay. [online]. [cit.3.2.2010]. Dostupné z <http://www.estig.ipbeja.pt/~ac_direito/legals11.pdf>.
- HESS, B.; PFEIFFER, T.; SCHLOSSER, P. Brussels I regulation (EC) : No 44/2001 : The Heidelberg report on the application of regulation Brussels I in 25 member states (study JLS/C4/2005/03.) München: Nakladateľstvo Verlag C.H. Beck, 2008. 229 s.
- MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. Brussels I Regulation. München: Nakladateľstvo Sellier. European Law Publishers, 2007. 852 s.
- OTTE, K.; PRÜTTING, H.; DEDEK, H. The Grotius Program: Proposal for Amending Article 21 and 22 of the Brussels Convention. European Review of Private Law Reform [online]. 2000, vol. 8, iss. 2 [cit. 01.10.09]. s. 257-279. Dostupné z Kluwer Law online: <<http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3D268921%26type%3Dhitlist%26num%3D1%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3D>

hitlist%26num%3D1&id=268921&type=hitlist&num=1#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=1&>.

- Pålsson, L.; Melander, G. *Modern Issues in European Law*. Göteborg: Nakladateľstvo Kluwel Law International, 1997. 244 s.
- ROZEHNALOVÁ, N.; TÝČ, V. *Evropský justičný prostor (v civilných otázkách)*. Brno: Nakladateľstvo MASARYKOVA UNIVERZITA. 2003. 401 s.
- SCHÜTZE, ROLF A. *Ausgewählte Probleme des internationalen Zivilprozessrechts*. Berlin: Nakladateľstvo De Gruyter Recht, 2006. 357 s.
- SIMONS, T. Cross-border “Torpedo“ Actions: The lis pendens rule in European cross-national litigation. *The European Legal Forum* [online]. 2003, vol. 4, iss. 5/6 [cit. 01.10.09]. s. 287-289. Dostupné z <<http://www.simons-law.com/library/pdf/e/443.pdf>>.
- VÉRON, P. ECJ Restores Torpedo Power. [online]. [cit.3.2.2010]. Dostupné z <http://www.veron.com/publications/Publications/ECJ_Restores_Torpedo_Power.pdf>.
- WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní : vysokoškolská učebnice*. 5. aktual. vyd. Praha: Nakladateľstvo Linde, 2008. 751 s.
- Zelená kniha o revízii nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaná a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, KOM(2009) 175 v konečnom znení, 21.4.2009.
- Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 9.12.2003, C-116/02. *Erich Gasser GmbH v MISAT Srl*.
- Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 6.12.1994, Case 406/92. *The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ v. the owners of the ship „Maciej Rataj“*.
- Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 8.12.1987, Case 144/86. *Gubisch Maschinenfabrik KG v Giulio Palumbo*.

- Rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev zo dňa 27.4.2004, C-159/02. Gregory Paul Turner v Felix Fareed Ismail Grovit, Harada Ltd and Changepoint SA.

Contact – email

lucia.kovacova2@gmail.com